

**VIERING VAN DE
EENENTWINTIGSTE ZONDAG D.H.J.**

*Soms, steeds vaker zelfs, denk ik dat je
Jezus van Nazaret meer recht doet
door mét hem in de Váder
dan door in hemzélf te geloven.
(Peer Verhoeven)*

Paulus toen nog Saulus geheten
op weg naar Damascus door Jezus verblind
(Jan van Riet *De Testamenten*)

VOORAF

Orgel

INTREDE

Lied. Het leven voert ons; (3c) *t.: S. de Vries
m.: W. Vogel*

WELKOM.

*'Heer, naar wie
zouden wij moeten gaan ?'
moet Petrus verzucht hebben
toen Jezus zijn volgelingen
vroeg of ook zij wellicht
genoeg van hem hadden.*

*In een tijd waarin velen
zoeken naar een vertrouwd nest,
de christelijke kerken verlaten
en eigenlijk niet goed weten
waarheen dan te gaan,
komen wij zoals velen samen
niet om v n maar m t anderen
vanuit ons eigen binnenste
te vernemen waartoe, waarheen.*

Welkom u allen hier +
omwille van elkaar in Gods naam.

Lied. Het leven voert ons; (2c)

SCHULD BEKENNEN.

V.: Even weg uit alle rumoer,
even rust na al het haasten;

even stil bij zoveel krakeel,
even mezelf geen geweld aandoen.

Even niet me laten gelden,
even niet er tegen aan;

even weg uit het vlakke,
even onder in het diepe.

Wie ben ik eigenlijk;
wie voor anderen ?

Hoe ben ik bedoeld;
wat heb ik er van gemaakt ?

A.: **VERGEVEN WIJ ELKAAR EN
GOD EN GOED OS ALLEN.**

BEZINNING.

A.: **Dat het mij is gegeven** *t.: M. Zagers*
in U te aarden, *m.: W. Vogel*
Grond van mijn grond.

*Velen kunnen je vergezellen,
maar uiteindelijk moet
je zelf je weg vinden.*

**A.:   Dat het mij is gegeven
              in U te aarden,
              Grond van mijn grond.**

*Ze kunnen het mooi vertellen,
maar uiteindelijk moet je zelf
je levensverhaal schrijven.*

**A.:   Dat het mij is gegeven
              in U te aarden,
              Grond van mijn grond.**

*Velen kunnen je bijstaan,
maar uiteindelijk moet je zelf
de laatste tunnel door.*

**A.:   Dat het mij is gegeven
              in U te aarden,
              Grond van mijn grond.
              Kome wat komt.**

GEBED

V.: Wij meten met menselijke maten,
zien U met onze ogen en
noemen U met onze namen -

we kunnen niet anders,
hebben niet anders.

Maar behoed ons voor de waan
U de maat te mogen nemen
U in woorden te kunnen vangen -

U Onnoembare
die, ons mateloos te boven
en grenzeloos vooruit,

in en met ons zijt
in tijd tot eeuwigheid.

A.: AMEN.

Lied.

K.: Dat mensen de eeuwen door *t.: P. Verhoeven*
in treur- en loflied *m.: W. Vogel*
van U zijn blijven zingen -

**A.:   het moet U, God, een wonder zijn
              groter dan Uw schepping,
              groter dan de mens.**

EERSTE LEZING.

Paulus aan Efeze
5,21-32

Broeders en zusters.

Wees elkaar onderdanig uit ontzag voor Christus.

Vrouwen, wees onderdanig aan uw man als aan de Heer. Want de man is het hoofd van de vrouw zoals Christus het hoofd is van de kerk. Hij is ook de verlosser van zijn lichaam; maar zoals de kerk onderdanig is aan Christus zo moet ook de vrouw haar man in alles onderdanig zijn.

Mannen, hebt uw vrouw lief zoals Christus de kerk heeft liefgehad: Hij heeft zich voor haar overgeleverd om haar te heiligen, haar reinigend door het waterbad en het woord. Hij heeft de kerk tot zich gevoerd als een heerlijke bruid zonder vlek, rimpel of fout, heilig en onbesmet. Zo moeten ook mannen hun vrouwen liefhebben; zoals ze zichzelf liefhebben. Wie zijn vrouw bemint, bemint zichzelf. Niemand heeft ooit zichzelf gehaat; integendeel. En zo doet Christus met de kerk omdat wij ledematen van zijn lichaam zijn. Daarom zal de man vader en moeder verlaten om zich te hechten aan zijn vrouw en die twee zullen één vlees zijn. Dit geheim heeft een diepe zin. Ik voor mij betrek het op Christus en de kerk.

K.: Dat mensen de eeuwen door
in smee- en dankgebed
tot u zijn blijven bidden -

A.: **het moet U God een wonder zijn
groter dan uw schepping,
groter dan de mens.**

HET EVANGELIE.

Johannes 6,60-69

Velen van Jezus' volgelingen zeiden: 'Zijn taal stuit iemand tegen de borst. Wie kan er nog naar luisteren?' Jezus wist dat zijn volgelingen daarover morden en vroeg hun: 'Nemen jullie er aanstoot aan? De woorden die Ik tot jullie gesproken heb zijn geest en leven. Maar er zijn er onder jullie die geen geloof hebben. Daarom heb Ik gezegd dat niemand tot mij kan komen als het hem niet door de Vader gegeven is.' Als gevolg hiervan trokken velen van zijn leerlingen zich terug en verlieten zijn gezelschap. Hierop vroeg Jezus aan de twaalf: 'Willen jullie soms ook weggaan?' Simon Petrus antwoordde: 'Heer, naar wie zouden wij gaan? Uw woorden zijn woorden van eeuwig leven en wij geloven en weten dat Gij de Heilige Gods zijt.'

K.: Dat mensen de eeuwen door
bij tij en ontij
op U zijn blijven hopen -

A.: **het moet U God een wonder zijn
groter dan uw schepping,
groter dan de mens.**

K.: Ga in alles met ons mee.
Haal ons, God, door alles heen.

MEDITATIE.

*De situaties waarin
het nuttigheidsdenken buiten de kerk
en het dogmatisch denken binnen de kerk
het visioen verdringen, -
die situaties moeten we openbreken.
(Tjeu van den Berk)*

Parochies en gemeenten die het allemaal precies doen zoals is voorgeschreven, kennen in hun weekendvieringen steeds drie lezingen uit de Heilige Schrift: één uit het Oude of - zoals tegenwoordig graag genoemd - Eerste Testament, - één uit een van de vier evangeliën - en dan nog een derde daartussenin, soms ontleend aan de Handelingen van de Apostelen, maar vaak genomen uit een van de brieven van Paulus.

Vandaag is hier in de viering niet de eerste maar de tweede voorgeschreven lezing opgenomen: uit Paulus' brief aan Efese het gedeelte dat in de loop der tijden heel bekend wellicht berucht is geworden en herhaaldelijk werd aangehaald om geloof en kerk te onderbouwen of te torpederen.

Naast het jaar voor wie en wat al niet, heeft de paus dit jaar ook uitgeroepen tot het *Jaar van Paulus*. Aan hem is het - zo wordt algemeen erkend - goeddeels te danken dat het Christendom in het schuchtere begin niet in het joodse Palestina is blijven steken, maar zich verspreidde over de hele wereld en een wereldgodsdienst is kunnen worden. Paulus was een bekeerling die van verbeten christenvervolger een gedreven verkondiger van Jezus en zijn christengemeenten is geworden. Hij was er - zeker aanvankelijk en samen met vele andere christenen - van overtuigd dat Jezus spoedig op aarde zou terugkeren en dat daarom het hoe en wat van de mensen heel relatief was. Maar al spoedig moest Paulus een andere toon aanslaan, omdat sommige christenen zich in afwachting van Jezus' komst niet meer druk wensten te maken en als niksnutten rondhingen.

(Tweede brief aan Tessalonica 3)

In het koloniale verleden van het westen is Paulus vaak 'in het nieuws' geweest vanwege hetgeen hij over de slavernij schrijft en om zijn aanbeveling dat 'slaven zich moeten schikken naar hun meester, het hun naar de zin moeten maken en hen niet tegen spreken... daarmee groeit de leer van God onze redder in aanzien.' *(Brief aan Tit. 2,9; 1 Tim. 6,1)* Met dit laatste lijkt Paulus de slavernij een goddelijk aureooltje te geven, waarmee slavenhandelaars later hun scheeps-'ladingen christelijk dekten'. Waarom Paulus zo over slavernij schreef aan zijn vrienden Titus en Timoteus is niet bekend.

Sommigen veronderstellen dat er een slavenopstand dreigde en dat Paulus die ontried, wilde voorkomen. Alles kan, maar waarschijnlijker is dat Paulus een kind was van zijn tijd, waarin de slavernij een minder grimmig gezicht had dan later en er ook anders over werd gedacht dan nu het geval is. Standsverschil is in onze christelijke streken lang als onaanvechtbaar, als een axioma geaccepteerd. Hoe dan ook, Paulus' mening en advies verdienen niet de onderscheiding 'van eeuwige en goddelijke afkomst en aard', al staan ze in de bijbel.

In hun weekendvieringen beperken de meeste kerken zich tot twee lezingen en laten de tweede - buiten verband en vaak genomen uit een brief van Paulus, Jacobus, Petrus of Johannes - weg. De tweede lezing dit weekend is genomen uit de brief van Paulus aan Efese en bevat uitspraken van hem die lange tijd grote vragen hebben opgeroepen en ook vaak aanleiding gaven tot hevige ergernis. 'Vrouwen, wees onderdanig aan uw man als aan de Heer. Want de man is het hoofd van de vrouw zoals Christus het hoofd is van de kerk.' *(Efese 5,21)* Elders, in een brief aan de christenen in de wufte havenstad Korinte gebiedt hij dat vrouwen in de samenkomsten een hoofddoek moeten dragen. En dit is geen gril van hem, zegt hij, maar 'de natuur zelf leert dat het voor een man een schande is lang haar te dragen, terwijl het voor de vrouw juist een sieraad is. Want het haar is de vrouw gegeven bij wijze van sluier.' *(1 Korinte 11,14)* Tegen het einde van deze brief spreekt Paulus over de vieringen en zegt dan: 'Vrouwen moeten in uw bijeenkomsten hun mond houden. Het is hun niet toegestaan het woord te nemen; ze moeten ondergeschikt blijven zoals trouwens de wet voorschrijft. Willen ze iets weten dan moeten ze er thuis hun man maar naar vragen. Een vrouw hoort nu eenmaal in de gemeente niet 't woord te voeren.' *(1 Korinte 14,34)* Of Paulus de wet napraat, accepteert wat 'nu eenmaal zo is' of zelf deze mening over vrouwen is toegedaan, - de emancipatie van de vrouw en het vrouwelijke wordt in onze tijd algemeen beschouwd als een enorme hoogmenselijke vooruitgang. Dat de kerk in deze achterblijft, terwijl toch het pastorale veld al tijden vooral op vrouwen leunt, is er mede de oorzaak van dat de kerk diep en rap van mens en wereld aan 't vervreemden is.

Paulus was een vuurvreter, noemde zich zelf een nakomertje en heet 'Apostel van de heidenen'. Hij was niet op zijn mondje gevallen, zei wat hij dacht, maar wat hij denkt en schrijft is vaak heel persoons- en tijdgebonden en mag zeker niet als 'eeuwig geldend en van godswege' gezien worden.

De bijbelse mens heeft steeds geweten dat je noch in hout of steen, noch in taal en gedachte een beeld van God kunt vormen, dat Gods mysterie niet kleineert tot wat mensen denken en verwoorden. Vandaar het bijbelse verbod om God in harde materie uit te beelden, zijn naam te noemen maar ook de huiver Hem in dogma's te vatten. De Bijbel mag je niet de oplossing voor onze vragen en het bewijs voor onze beweringen laten leveren. Wel dat hij inspireert om in en vanuit onze moderne tijd naar de juiste weg te zoeken en deze te vinden.

Wij weten dat de hele schepping kreunt en barensweeën lijdt. Maar niet zonder hoop. Want ook de schepping zal verlost worden uit de slaafse vergankelijkheid en delen in de glorievolle vrijheid van de kinderen Gods ... Óók Paulus ! (Romeinen 8,20vv.)

Kort orgel

BELIJDENIS. Die ons schiep; (3c) *t.: S. de Vries
m.: Willem Vogel*

ONDERBREKING. Brood en beker
orgelspel, collecte

Lied.

BROOD EN BEKER.

Brood is er om van te eten
en om te weten
mens van de aarde te zijn.

Brood is er om van te delen
en om te weten
verbonden Gods mensen te zijn.

GEDACHTENIS.

Bid voor die ziek en ongerust zijn -
het blijft niemand bespaard.
Bid voor die zorgzaam aandacht geven
het wordt van iedereen gevraagd.

Bid voor hen, jonge mensen,
die voor opbouw gegaan en
voor vrede uitgezonden,
zwaar letsel wordt toegebracht,
het leven verliezen.

Bid voor die waar dan ook
ons zijn voorgegaan - en er is
geen mens die niemand mist.

In eerbiedige gedachtenis noemen wij:

Geen mens vergeefs geboren;
geen goed voorgoed verloren.

GEBED AAN TAFEL

A.:   **Alwie eten van dit brood
het breken en delen met de ander,
zij zijn elkaar van harte trouw
bij lief en leed, tot alles is volbracht.**

V.:   *Voor ons die zien hoe koren
opschiet uit de aarde en
dat graan van de akker komt;*

*voor ons die in brood de aarde
proeven die het laat groeien,
de zon die het warm koestert,
bron en regen die het drenken;*

*voor ons die weten dat brood
in 't zweet des aanschijns
gezaaid gemaaid geoogst en
met zorg bereid wordt -
voor ons is brood
wat het was in Jezus' handen:
onweerspreekbaar teken
van het mysterieuze leven,
waarin alles en allen samen delen
en dat zich eens als Licht en Liefde
zal openbaren -*

*voor ons is te eten geven
met anderen genade delen;
voor ons is te eten vragen
allernaasten, medemensen
deelgenoot maken aan het geluk
dat we beleven, de moeite die we doen,
de zorgen die we kennen,
het verdriet dat we hebben -*

*voor ons is samen eten,
alledag thuis en vandaag samen hier:
tijd en eeuwigheid,
aardedonker en hemels helder
delen met die bij ons zijn en
met allen die ons zijn voorgegaan.*

A.:   **Alwie eten van dit brood
het breken en delen met de ander,
zij zijn elkaar van harte trouw
bij lief en leed, tot alles is volbracht.**

*Daarom eten wij nu dit brood,
om goed te weten
dat alle leven is gegeven
en dat alwat is en alwie zijn
met elkaar het bestaan delen
tot alles zal zijn voldragen.*

*Daarom drinken wij de beker,
om goed te weten dat wij zijn geroepen,
om lief en leed, zoet en zuur
van harte met elkaar te beleven en
trouw te doen wat te doen staat
tot alle leven is voltooid.*

*Bid daarom
zoals ons is geleerd te bidden.*

ONZE VADER. Gezongen

COMMUNIE. Brood en
leven delen.

*Deel brood en beker.
Deel met Hem het leven
waarin wij één zijn en
waarvan God het hart is.*

ONDER DE UITREIKING.

Lied.

GEBEDEN. Woord en lied
Orgel inleiding

A. Wat in mensen leeft lied
aan vreugde en verdriet
het wordt gedragen
op de woorden van een lied.

V. Voor van wie wordt verwacht woord
*leiding te geven -
dat ze geen machthebbers worden.*

*Voor van wie wordt verwacht
leven en mysterie naam te geven -
dat ze bescheiden blijven en
de Onnoembare niet dood praten.*

A. Wat in mensen leeft lied
aan droom en visioen
het staat geschreven
in verhalen nu en toen.

V. Voor van wie, terug van vakantie, woord
*weer veel wordt verwacht
heel veel geëist.*

*Voor wie terug van vakantie
niet aan de slag kunnen,
niet worden teruggevraagd
overbodig verklaard.*

A. Wat in mensen leeft lied
aan twijfel en geloof
het houdt ons gaande
als een stille stem van hoop.

V. *Voor wie aan huis gebonden
alleen gelaten, alleen gebleven
er geen vakantie is geweest.* woord

*Voor wie met geweld
van huis en haard verdreven
geen mens in de bres springt
geen onderdak te vinden is.*

A.: **God die ons omgeeft
Uw schepping niet verlaat
naar wie wij leven
hart en ziel van wat bestaat.** lied

ZEGENWENS.

ZEGENEN WIJ ELKAAR
HARTELIJK EN NABIJ.
EN MOGE GOD EN GOED
ONS ZEGENEN IN DE NAAM VAN
VADER, ZOON EN HEILIGE GEEST.

AMEN.

ORGELSPEL